

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๙

ผู้แทน

ไม่พูดอะไรละเหนื่อย วันไหนก็พูดทุกวัน ๆ เลยไม่ทราบจะให้พูดอะไรนักหนา จำก็จำเอาไปปฏิบัติก็แล้วกัน เหนื่อย อยู่ในวัดนี้คนก็ยุ่งตลอดนะ ทั้งวันกวนอยู่ตลอด ไม่ใช่ธรรมดา ฟังแต่ว่ากวนนั่นซิ คือมันเลยพอดิบพอดิเลยประมาณ กลายเป็นเรื่อง กวนไป ทั้งวันยั่วเย้า ๆ ออกมาศาลานี้ไม่ได้เลย ออกมาก็ถูกรุมเลย ถึงอย่างนั้นยังเข้าไปยุ่มย่าม ๆ อยู่ในกุฏิ ออกช่องนั้นเข้าช่องนี้ไปตามนั้น อู๊ย เราก็รำคาญนะ ก็จะทำ ยังไง ไม่ทราบจะมาแบบไหนต่อแบบไหน รวมแล้วเป็นแบบรำคาญ

วัดเคยรักษาข้อปฏิบัติความสงบเรียบร้อยมาทำให้เสียไปหมด แต่ก็ยังดีที่ให้อยู่ในเขตบริเวณนี้ เข้าไปข้างในไม่ได้ ขนบเอาจริง ๆ นะเราไม่ได้ว่าเล่นนี้ ทำเลที่พระท่านภาวนาไม่ให้เข้าไปยุ่งเลย ใครเข้าไปยุ่งไล่ขนบเอาจริง ๆ นี้ ให้อยู่ในบริเวณนี้ เพราะพระท่านภาวนานี้ งานของพระคือภาวนา ไม่ให้ไปยุ่งท่าน นี้เห็นไหมมาฉันจังหัน หย้อมแหยม ๆ ท่านไม่ฉันท่านภาวนาของท่าน ท่านไม่ฉันภาวนามันดีกว่าฉันท่านก็ต่อเอาแบบนั้น ชอบเอาแบบนั้นมาก ๆ องค์ไหนทำลงไปมันเห็นผลก็ติดพันกับแนวทางนั้น ฉันมาก ๆ ฉันธรรมดานี้ โห ไม่ได้นะ คือร่างกายมีกำลังมันก็เป็นเครื่องมือของกิเลสได้เป็นอย่างดี มันติดมันตื้น

ตัวราคะตัณหาเป็นตัวสำคัญมากที่สุด ตัวนี้ติดดินออกหน้าออกตา ทุกสิ่งทุกอย่างตัวนี้ทั้งนั้น โลกถึงได้ร้อน ตัวนี้พังลงไปแล้วไม่เห็นมีอะไรมายิบ ๆ แยะ ๆ ไม่มีอะไรกวนนี้ ตัวนี้เท่านั้นว่างั้นเลย ฟังแต่ว่าเท่านั้นเถอะนะ ตัวรุนแรงที่สุด โลกไม่รู้จักบุญจักบาปก็ตัวนี้ ไม่รู้จักสูงจักต่ำก็ตัวนี้เองตัวหน้าด่าน ตัวนี้หน้าด่านที่สุด จำให้ตีทุกคน เอาไปรักษาปฏิบัติตัวให้อยู่ในกรอบของศีลของธรรมครอบเอาไว้บ้างซิ นี้ปล่อยให้มันเตลิดเปิดเปิงมันแหลกลหมดนะ ไม่มีใครว่าเรียนสูงเรียนต่ำเรียนมากเรียนน้อย บริษัทธิบริวารมากน้อย ยศถาบรรดาศักดิ์อะไร อันนี้มันครอบหัวไปหมดเลย ยิ่งพวกนั้น ยิ่งพวกหน้าด่านเสียด้วยซ้ำ

ภาวนาดูมันซีมันถึงได้รู้ชัดเจน ตัวติดตัวดินที่สุดคือตัวนี้เอง โห มันเป็นแม่ทัพใหญ่เลยเหียวนะ อวิชาเป็นกษัตริย์อยู่ในพระราชวัง ตัวนี้เป็นแม่ทัพใหญ่ออกเพ่นพ่าน ๆ พอตัวนี้มันเสียไปแล้ว กษัตริย์ก็อยู่ในกรอบนั้นเสียไม่เห็นกระดุกกระดิกไปไหน จากนั้นก็พังไปด้วยกัน ไม่มีอะไรกวนใจ โลกจะกว้างแสนกว้างก็จักรวาลก็เหอะ มันไม่ได้ยุ่งกัน มีกิเลสนี้เท่านั้นยุ่งหัวใจคน ตัวนี้เท่านั้นมันยุ่งมันกวน

เอาจริง ๆ นะ อยู่ไม่ได้มันติดมันดิน พาดิิดพาดินพืดเหวี่ยงอยู่อย่างนั้น พระพุทธเจ้า ท่านฆ่าได้ พระอรหันต์ท่านฆ่าได้ พวกเราเสริมมันด้วยซ้ำ วิ่งตามมัน ดูแล้วสลดสังเวช นะ ยิ่งเฒ่ายิ่งแก่มาเท่าไรยิ่งเป็นห่วงเป็นใยโลกมาก สกปรกมากขึ้นทุกวัน ๆ เพราะตัวนี้ตัวสำคัญ ตัวพาให้สกปรก

นี่ก็กำลังคัดเลือกผู้แทน ดูซิเดี่ยวนี่เป็นยังไง มันเหมือนซื้อวัวซื้อควายมาโดนมาเข้าสภา สภานี้ก็กลายเป็นสภาควายไปไม่ใช่สภาคนไปแล้วนะ ไปเที่ยวซื้อเที่ยวหา มาแล้วเข้าสภาเป็นควายทั้งนั้น เอาพิจารณาซิถ้าว่านี่หาเรื่อง นี่ไม่ได้หาเรื่องนะ มันสกปรกมันสลดสังเวชทนดูไม่ได้ เราเป็นคนหนึ่งที่ทำประโยชน์ให้โลก เมื่อเห็นอย่างนั้นแล้วมันสะอืดใจเอาอย่างมากมาย โห เที่ยวซื้อเที่ยวหากันไม่มีหิริโอตตปะปะไม่มีความละอาย ขอให้ได้อย่างเดียว ๆ ไปซื้อกันมาเหมือนวัวเหมือนควาย ซื้อแล้วก็เอาวัวเอาควายเข้าสภา ไปถกเถียงกันไม่ได้เรื่องอะไร พังแล้วคัดเลือกอีก กวนบ้านกวนเมืองอีกยุ่งอีกอยู่อย่างนั้น เป็นยังไงไม่รู้

ก็ต่างคนต่างเรียนมาเท่ากันว่าต่างคนต่างรู้ เอาคนมีความรู้ทั้งนั้นเข้าไปในสภา กลับเอาพวกเขี้ยวแหลม ๆ เข้าไปในสภาให้ไปกัดกันนั่นซิ ไม่ใช่เอาความรู้วิชาเข้าไปทำประโยชน์ให้โลกนี่นะ ดูแล้วสลดใจนะเรานะ ยิ่งสกปรกขึ้นเป็นลำดับลำดับนะ ไม่มีอย่างอายุเลยไม่รู้จะทำยังไงมันด้านขนาดนั้นแล้ว หมดยางอายุ ศิลธรรมมีอยู่ไม่มีคนสนใจเลย มีแต่ปล่อยให้กิเลสตัณหาจุกจุกแผลกเหลวไปหมดเลย

นี่จะคัดเลือกแล้วนี่ ความสกปรกโลกแล้วเวลานี้ ไปที่ไหนป้ายติด โห ประกาศลั่น ประกาศหาอะไรใครก็รู้อยู่นี่ มันเป็นบ้ากันทั้งโลกทีเดียว สลดสังเวชนะ มองเห็น บางที่มีแต่ป้ายติดรถเป็นแถวยาวเหยียด รถจนไปไม่ได้ มีแต่ป้ายผู้แทนยาวเหยียดจากนี้ไปโน้น เป็นแถวยาวเหยียด เบอร์ที่เท่านี้เท่านี้ หลายเบอร์ต่อหลายเบอร์ กิโลสูไม่ได้..ความยาวของมัน แหกกัน เข้าไปแล้วก็ไปกัดกันเหมือนหมา ความรู้วิชาไม่ทราบเอาไปไหนหมด ใครก็อวดดิบอวดดีอวดเก่งอวดว่าตัวรู้ถึงได้กัดกันแผลก มาแล้วความเดือดร้อนก็มารวมอยู่ประชาชนนั่นแหละ ไม่มาอยู่ไหนนะ พวกนั้นกัดกันพวกนี้แผลก พวกประชาชนนี้แผลก

นับวันนะศาสนา นับวันเรียวยาวแหลมลง แหลมลงเรียวยาวจนจะไม่มีมองเห็นแล้วนะเดี่ยวนี่นะ เมืองพุทธเราจะเมืองไทยเราจะ ว่าเมืองพุทธมันไม่มีพุทธนี่นะ มีแต่ตีเต็มบ้านเต็มเมืองไม่มีพุทธจะทำยังไง มองไปไหนก็เหมือนกัน ท่านเหมือนเรา เราเหมือนท่าน ไม่ทราบจะตำหนิใครได้ลงคอมันพอ ๆ กัน เป็นแบบเดียวกันหมด อ้อหมดแล้วศาสนา ความดีความดีมีอยู่ รักษาที่สงบเรียบร้อยมันก็ไม่ทำ หาแต่ฟืนแต่ไฟมาเผาไหม้กัน ไม่ได้เผาไหม้ที่ไหนผัวกับเมียก็ทะเลาะกัน ทะเลาะกันเรื่องนี้แหละจะ

เป็นเรื่องไหนไป เรื่องตัวราคะตัณหาเนี่ย มันกัดไปหมดนี่นะ ในครอบครัวเหย้าเรือนผิวเมียเข้ากันไม่ติด อันนี้ละกัด เข้าไปกัดแหลกหมด พวกกาฝากเข้าไปกินในต้นไม้ต้นไม้แล้วตายหมดนะ พวกกาฝาก หญิงกาฝากชายกาฝาก แหลกหมดละ

นี่เหนื่อยพอแล้ววันหนึ่ง ๆ รับแต่แขกแต่คน ไม่ทราบมาจากไหนต่อจากไหนบ้าง ใครฉลาดก็เอาตัวรอดได้ ใครไม่ฉลาดก็จมไปตาม ๆ กัน เวลานี้โลกกำลังลงในชั้นลุ่มจม ลงในหลุมในบ่อที่ลุ่มจม หลั่งไหลลงละ ใครมีความฉลาดก็เอาตัวรอดได้ขึ้นได้ ใครไม่ฉลาดก็จมไปกับเขา เรายี่สอนมาหมดแล้วนี่นะ สอนโลกนี้สอนเต็มภูมิจนกระทั่งสอนไม่ได้แล้วหยุด เวลานี้หยุดแล้ว ไม่เอา ในวัดนี้ก็ไม่เคยประชุมเทศน์ อยู่อย่างนั้นละเราก็อยู่แบบขอนซุง พระก็เลยอยู่แบบขอนซุงไปตาม ๆ กัน มีแต่เทพเท่านั้น หนังสือเทพมีมาก

เราฟังเทพของเราทุกวันเราไม่ปล่อยนะ ฟังทุกคืน ๆ มันเพลินฟังธรรม เพลินรื่นเรใจในใจ ไม่มีฉากหน้าฉากหลังเหมือนโลกเหมือนกิเลส ฟังแล้วเพลิน ใจล้อยตามใจล้อยตาม ฟังทุกคืน ๆ ฟังคนเดียว จากนั้นก็เดินจงกรม ฟังเทพทุกคืน มันรื่นเรใจบันเทิงนะธรรมะไม่ได้เหมือนอะไรนะ มันซึ่งเข้าไปลึก ๆ อ่อนน้อมอยู่ลึก ๆ มันไม่เป็นหอกเป็นหนามเป็นแหลมเป็นหลาวเหมือนกิเลส

กิเลสนี้ฉากนี้เป็นฉากล่อ ฉากนี้เป็นแหลมเป็นหลาวคอยทิ่มคอยแทงอยู่ฉากหลัง ฉากหน้าล่อดึงไป ล่อไป เอาความหวังละเข้า ความหวังนี้ออกหน้า หวังอย่างนั้นหวังอย่างนี้..ล่อ แล้วที่นี้ถูกลากไปละที่นี้ ทางนี้ก็เดินบ้ำไปตาม สุดท้ายแหลมหลาวอยู่ข้างหลังนี้มันก็ทิ่มเอาแทงเอาเต็มหัวอก มีแต่แหลมแต่หลาวในหัวใจของบุคคลหนึ่ง ๆ ดูหัวใจนั้นอย่าไปดูติน้ำลมไฟ เหล็กหลา ต้นไม้ภูเขารัฐปูนหินทราย อันนี้คนปั้นมันขึ้นทำมันขึ้น อย่าไปตื่นอย่าเป็นบ้ากัน อยู่ไหนก็อยู่ไปเถอะ สัตว์เขาก็อยู่ของเขามีที่อยู่มนุษย์เราทำพอเป็นที่อยู่แล้วก็พอ อันนี้สร้างแข่งสร้างชันกัน เป็นบ้ากับลมปาก เขาว่ามั่งว่ามี เขาว่ามียศถาบรรดาศักดิ์ เป็นบ้ำสด ๆ ร้อน ๆ เหมือนลิง

ลิงอยู่เฉย ๆ มันก็เป็นลิงธรรมดา ไม่ค่อยแสดงอาการผิดปกติมากนัก ถ้าเราอยากให้ลิงเป็นบ้ำให้เห็นให้หางงมาใส่ให้มัน หางงงมาใส่แล้วเอาหมวกแก้ปมาใส่ อู๊ย ลิงนี้เป็นบ้ำ อ้าว จริง ๆ นะไม่ใช่เล่น ๆ นะ เราได้เห็นต่อหน้าต่อตาเรานี้ ออกจากนั้นก็เอาเล่นลิเกละคร เอาอีกจะไปอีกแบบหนึ่ง เอาบุหรี่ปูให้สูบ แล้วให้ขี่มอเตอร์ไซด์ไต่ถึงที่เขาดิน เขาประกาศว่าให้เข้าชมได้ คือพระเขาอนุญาตให้เข้าชมได้ แต่ก่อนมันวันอะไรของต้นเดือนทุกเดือน ๆ เดือนละครั้งให้พระเข้าไปดูเขาดิน กรุงเทพฯ

เราก็พลอยได้เข้าไปดูกับเขา เข้าไปก็ไปเห็นพวกเดียวกัน พอไปเห็นพวกเดียวกันเราก็แผ่นเลยเทียวนะ คือดูพวกเดียวกันดูกันไม่ได้ว่างั้นเถอะนะ พอพระเดิน

หลังไหลไปตรงหน้าประตู ก็พอดีเขาประกาศออกมาว่าจะออกละครถึงวันนี้ ละครถึงมีอะไรบ้างเขาก็บรรยายไปเรื่อย ๆ พระนี้รู้มเลยประตูเขาแหกเลยนะ อู๊ย ขนาดนี้ก็เป็นพระหัวโล้น ๆ นี้ เราก็อ่านเลย พระแผ่นเข้าประตู เราแผ่นออกหนีเลยเทียว ไม่เข้าไปในวงนั้นหนีไปเลยเทียว มันดูไม่ได้หัวโล้น ๆ ด้วยกันผ้าเหลืองด้วยกัน มีแต่ความเปลิดความเพลิน

เอาไปคิดอยู่หลายวันเหมือนกันนะเรื่องความหยาบของพระ ก็ไม่ได้ทำความเสียหายอะไรแหละ เพียงไปดูละครถึงเท่านั้นแต่มันเพลินเป็นบ้าไปนะซิ มันเลยลืมนื้อลืมนั่วไป เอาหูหรือจุดให้สูบ แล้วให้เข็มเตอร์ไซค์หรือรถอะไรวิ่งไต่ถึง เขาทำหลายแบบละครสัตว์ เตี้ยนี้ไม่ได้ไปสัก ๓๐ ปีแล้วมั้ง เขาเดินไม่ได้ไปเลย แต่ก่อนมีไปบ้าง พวกลูกศิษย์ลูกหาเจ้านายเขาละพาไป เขามานิมนต์ให้ไปดู พวกนายทหารบ้างพวกนายอะไรที่เขาเป็นใหญ่อยู่ในนั้นละเขาพาไปดู

แต่ทางเมืองไทยเราเลี้ยงสัตว์ไม่ได้เหมือนเมืองนอกเขาเลี้ยงนะ เมืองนอกเขาเลี้ยงเขาดูแลรักษากันดี บำรุงรักษากันดี สัตว์ก็อ้วนท้วน เมืองไทยเรานี้ผอมโซ่ไปดูแล้ว เช่นอย่างอังกฤษนี่น่าดู งูนี้เราอยากจะทำร่าว่ามีก็ชนิดเราไปดูที่พิพิธภัณฑ์เช่นอย่างเมืองอังกฤษนี่ โห ไม่ทราบว่างูอะไรต่ออะไรนะมากจริง ๆ เมืองไทยเราไม่มี งูหลาย ๆ ชนิดในประเทศไทยเราไม่เห็นมี มีก็พวกงูเหลือมงูจงอางชนิดหน่อย นอกนั้นเป็นงูประเภทอื่น ๆ หมด เต็มเลยนะไม่ใช่ธรรมดา เลื้อก็เหมือนกัน เมืองไทยเรานี้มีเสือสองสามชนิด ที่นั่นมันตั้งลึบยี่สิบชนิดอยู่ในอังกฤษ เขาใส่กรงเอาไว้ ๆ ไปดู นั่นเป็นประเภทนั้นเรียกว่าเสือนั้น ๆ ประเภทนี้เรียกว่าเสือนี่ ๆ เป็นห้อง ๆ โห หลายชนิดนี้เสือไม่ใช่น้อย ๆ หลายชนิด

นี่พูดสัตว์เล่นละคร ละครสัตว์ พวกพระเป็นลิง เห็นเขาทำละครสัตว์พระก็เป็นบ้า ที่นั่นมันก็ต่อไปถึงอังกฤษละซิ ไปก็มีแต่ไปปลงธรรมสังเวชเท่านั้น ไปดูสัตว์นะ ดูปลงธรรมสังเวช น่าสงสารเขา กรรมของเขาของเราอย่างว่านั่นแหละ จะตำหนิใครก็ตำหนิไม่ได้ลงคอละ กรรมเขากรรมเรามันเหมือนกัน

ให้พากันพยายามรักษาศีลรักษารธรรมเพื่อสมบัติอันดีงามของตัวเองนะ เราอย่าไปตื่นโลกนะ เวลานี้โลกกำลังลุ่มหลงกันมากทุกสิ่งทุกอย่าง ตืดต้นกันไปหมดทุกห้อมหมัก ไม่ว่าในเมืองนอกเมืองนะเป็นพอ ๆ กัน ความรำความรวยความมีดีเด่นอะไรอย่างนี้ แล้วจมไป ๆ นะ มันไม่ได้เป็นอย่างความหวังนั้นซิ ความหวังละมันหลอกคนให้ภาวนาให้ใจสงบ ถ้าใจสงบแล้วเรื่องตืดเรื่องดินซึ่งเป็นเรื่องกวนใจนี้มันสงบของมันไป ใจสงบเรื่องเหล่านี้ก็สงบไม่กวนใจ สบาย

เพียงชั้นสมาธิเท่านั้นก็อยู่ได้สบาย เรียกว่าพออยู่พอกินพอเป็นพอไปทุกอย่าง ไม่ขาดตกบกพร่อง อยู่สบายใจที่มีสมาธิประจำ อยู่คนเดียวก็ได้ อยู่ไหนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืนอยู่คนเดียวแนว อารมณ์ของใจคือความสงบ เป็นเรือนอยู่ของใจ เพียงชั้นนี้ก็สบาย จากนั้นก็เป็นชั้นของปัญญาฆ่ากิเลส พอออกทางด้านปัญญาที่นี้กิเลสอยู่ไหน ๆ ลากมาฆ่าหมด ๆ กิเลสตัวคึกตัวคะนองตัวดีดตัวดีดในใจนี้ จับออกมาฆ่า ๆ ด้วยปัญญา ๆ เรื่อย เอาจนเกลี้ยงไม่มีอะไรเหลือเลย เจียบ โลกนี้สามแดนโลกธาตุนี้เจียบหมด

เจียบอะไร สิ่งอะไร ๆ เขาก็มีเขาเป็นตามเรื่องของเขา มันเจียบที่หัวใจไม่มีอะไร กวนใจ เจียบที่หัวใจ นั่นละที่พระพุทธเจ้าท่านสอน พระโมฆราช ว่า สุธัญญโต โลกั อเวกขสสุ โมฆราช สทา สโต ดูก่อนโมฆราช เธอจงมีสติมาดูโลกนี้อันเป็นของว่างเปล่า แล้วจะถอนอรรถานุกิเลสเสียได้ หลุดพ้นจากสิ่งเหล่านี้ ท่านว่า แต่ก่อนเราก็ไม่ได้พิจารณาเท่าไร ทุกวันนี้มันอดพิจารณาไม่ได้ ว่างเปล่านั้นว่างยังงี้ ต้นไม้เป็นต้นไม้ ภูเขาเป็นภูเขา อะไรมันว่าง อะไรก็เต็มแผ่นดินแผ่นหญ้าอยู่นี้แล้วอะไรมันว่าง

มันว่างที่หัวใจ ใจไปยุ่งกับเขา ใจว่าเขาเป็นอย่างนั้นเขาเป็นอย่างนี้ ไปเที่ยวคิดเที่ยวคะนองไปติดไปติดกับสิ่งนั้นสิ่งนี้มันก็ไม่ว่างละซิ ใจมันวุ่น ที่นี้พอใจเข้ามาสู่เป็นตัวของตัวเองแล้วไม่วุ่นวายอะไรแล้วมันก็ว่าง โลกก็เหมือนไม่มี ใจว่างนั้นว่างจากกิเลสตัว กวนใจนะ ตัวยุแห่ยกอ่อกวนมันตายหมดแล้วก็ไม่มีอะไรกวนใจ นั่นละที่ท่านว่าโลกว่าง มันว่างที่หัวใจนะ อะไร ๆ ก็มีอยู่ตามเดิมของมันนั่นแหละภายนอก แต่ภายในที่เข้าไปยุ่งกับเขามันว่างตัวเอง นั่นท่านว่าโลกว่าง

แดนพระพุทธเจ้าอยู่ พระอรหันต์ท่านอยู่ กับแดนพวกเรายู่นั้นพูดเทียบกัน ไม่ได้เลย ไม่มีอะไรจะมาเทียบ มันเลยเสียทุกสิ่งทุกอย่าง เลยความคาดความหมายของเราที่เป็นคลั่งกิเลสนี้ ไปคาดไปหมายว่าจะเป็นอย่างนั้น เห็นจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้เป็นโมฆะทั้งนั้นไม่มีความหมายอะไรเลย ธรรมชาติที่เป็นไม่อยู่กับความคาดความหมายอันนี้ ใครเป็นเข้าพ้ก็รู้เอง ใครเป็นเข้าพ้ก็รู้เองไม่ต้องถามกัน พระพุทธเจ้ามีที่ล้าน ๆ ก็ไม่ถามกัน เป็นแบบเดียวกัน รู้อย่างเดียวกัน

นี่ละจิตเวลาถ้าบริสุทธิ์แล้วไม่ได้สูญ นั่นละจิตที่บริสุทธิ์อยู่อยู่ยังงี้ ถ้าสูญจะเอาอะไรว่าเป็นบรมสุขละ ฟังแต่ว่า นิพพานัน ปรหม์ สุขุ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง เป็นบรมสุข ถ้าสูญแล้วเอาอะไรมาเป็นบรมสุข ใครจะไปเสวย คำว่าเสวยนั้นเสวยในหลักธรรมชาติ นะ ไม่ได้มีกฎ อนิจจัง ทุกขัง อนตตา เข้าไปเกี่ยวข้อง สุขในนิพพานสุขไม่มีเวทนา

ถ้าพูดถึงว่าที่อยู่ของพระพุทธเจ้า ที่อยู่ของพระอรหันต์ท่าน ถ้าสมมุติขึ้นว่าที่อยู่ นะ แต่ท่านไม่ได้นิยามว่าอยู่ว่าไป บริสุทธิ์คำเดียวเท่านั้นพอแล้ว และเป็นธรรมทั้งแห่งไปเลย จากบริสุทธิ์แล้วพอละชั้นแล้วก็เป็นธรรมทั้งแห่งไปเลย ถ้าอยู่ในชั้นนี้ก็เรียกว่า

ใจบริสุทธิ์ เช่นใจพระพุทธเจ้า ใจพระอรหันต์อย่างนี้ว่าบริสุทธิ์ พอละชั้นธไปแล้วอันนี้ไม่มี เราจะเรียกว่าจิตบริสุทธิ์เรียกไม่ได้

กิเลสมันเก่งมากเก่งจริง ๆ โลกไม่ได้มองเลยไม่เห็นเลยนี่ซิ ไม่มีใครดูกิเลส ไม่มีใครเห็นโทษกิเลส เห็นเป็นคุณทั้งนั้น เมื่อเห็นเป็นคุณทั้งนั้นแล้วต่างคนก็ต่างรุมตามกันไปซิ ส้มครไปกับมันหมด ไม่เห็นมันเป็นโทษพอจะหันหลังกลับจากโทษ เห็นแต่มันเป็นคุณทั้งหมด อะไรเกิดขึ้นเป็นคุณหมดเป็นประโยชน์หมด หลอกหลวงต้มตุ๋นได้หมดเลย ขึ้นชื่อว่ากิเลสแล้วหลอกได้ทั้งนั้น เชื่อได้ทั้งนั้น ขึ้นชื่อว่ากิเลสแล้วไม่เชื่อไม่มี..โลกเอาธรรมเข้าจับป้อนี้เห็นกันทันที กลมยาของมันเป็นอย่างนั้น ๆ ธรรมเหนือนี้ เหนือกิเลสก็เห็นกิเลส ไม่เห็นฆ่ากันได้ยังไง

เอาละเท่านั้นพอ